

Гребешкова О.М.

к.е.н., ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
olena.hrebeshkova@kneu.ua

Гребешков О.М.

к.е.н., ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
oleksii.hrebeshkov@kneu.ua

Кизенко О.О.

к.е.н., ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
olena.kyzenko@kneu.ua

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПОТЕНЦІАЛ УНІВЕРСИТЕТУ

У статті викладено авторський підхід щодо перспектив модернізації моделей та технологій підготовки економістів відповідно до запитів економіки зразка «четвертої індустріальної революції». Автори акцентують увагу на необхідності посилення підготовки фахівців не тільки з потужними професійними знаннями (так званими “hardskills”), а й не менш розвиненими «м’якими навиками» (або “softskills”) – уміння ефективно працювати в команді офлайн і онлайн, критично та стратегічно мислити, вчитися протягом життя. Висвітлено досвід модернізації навчального процесу у ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», зокрема описано: практику впровадження моделі «змішаного навчання» із застосуванням онлайн-технологій організації навчального процесу; розкрито підхід до формування комплексного підходу до реалізації моделі «навчання протягом життя», що включає інноваційні технології для роботи з різними віковими групами – від школярів до дорослих.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інновація, вища освіта, індустріальна революція, інформаційна економіка, дистанційна освіта, експертне знання (“hardskills”), «мякі навики» (“softskills”), університет, економічна освіта.

INNOVATIVE MODELS AND TECHNOLOGIES OF TRAINING FOR ECONOMISTS: MODERN CHALLENGES AND POTENTIAL OF THE UNIVERSITY

ABSTRACT. The article presents authors’ approach to the prospects of modernization of models and technology for training of economists in accordance with the needs of the “fourth industrial revolution” economy. Authors emphasize the need to strengthen the training of professionals not only with strong professional knowledge (so-called “hard skills”), but also develop the “soft skills” – the ability to work effectively in a team online and offline, to think both critically and strategically, to learn throughout the life. The experience of modernization of the educational process in SHEE “Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman” is described: implementation of “blended learning” model with the use of online

technology in the educational process; the approach to the formation of an integrated approach to the implementation of the model of “lifelong learning” is disclosed, which includes innovative technologies to work with different age groups – from children to adults

KEYWORDS: innovation, higher education, industrial revolution, information economy, distance education, hard skills, soft skills, university, economic education.

Сучасний етап розвитку світової економічної системи ознаменований «Четвертою індустріальною революцією», яка виявляється у комбінуванні нових досягнень у сфері штучного інтелекту, робототехніки, автономних транспортних засобів, 3D друку, нанотехнологій та інших сфер сучасної науки [18]. Перехід від простих цифрових технологій («Третя індустріальна революція») до інновацій, які базуються на їх комбінації («Четверта індустріальна революція»), змушує компанії переглянути шляхи ведення бізнесу [17], систему освіти – змінювати моделі підготовки фахівців. У новому світі найбільшими вигода набувачами стануть ті, хто буде поставляти інтелектуальний і матеріальний капітал – новатори, вкладники та інвестори.

Нова економіка характеризується принципово новими трендами [18]. На перший план виходять інформаційні технології (інтернет речей, хмарні технології, машинне навчання та штучний інтелект тощо), соціально-відповідальний бізнес (реалізація бізнес-проектів спільно з партнерами, клієнтами та співробітниками компанії) [16], економіка спільного споживання та ін. У силу експоненціального зростання інформації та високої динаміки її оновлення експертне знання (англ. *hard skills*) поступається так званим «м'яким навикам» (англ. *soft skills*) у сферах мотивації, лідерства, менеджменту, роботі в команді, управління часом, проведення презентацій, продажу, особистого розвитку і т. д. Відповідно виникають абсолютно нові вимоги до професійного профілю сучасного економіста (бізнесмена, менеджера), формування якого слід визнати надзвичайно складним завданням, тому що немає однозначної відповіді, між якими науками повинна відбуватись конвергенція у підготовці спеціалістів економічного профілю. За результатами спостереження за трендами на ринку праці та аналіз запитів роботодавців можна стверджувати, що формування професійних компетенцій сучасного економіста та/або менеджера відбувається в наступних сферах: робота з інформацією (BigData, BI, аналітика, візуалізація тощо); робота в команді; робота онлайн.

Підвищена увага до формування «*soft skills*» у підготовці економістів викликана тим, що відповідні технології навчання не є усталеними для вищої школи. Такі компетентності є комплексними та інтердисциплінарними, що поєднують уміння в сферах економіки, психології, соціології, нейролінгвістики тощо. «М'які навички» формуються лише за умови розширення знань спеціалістів щодо суміжних наук. Завдання формування таких навичок ускладнюється тим, що вони формуються довго і результат їх формування

складно виміряти у короткому часі (наприклад, за результатами вивчення дисципліни у семестрі).

У пошуку ефективних навчальних технологій формування «*softskills*» в магістратурі викладачі ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» впроваджують в освітній процес різні форми та технологічні засоби проведення занять. Професійна підготовка здійснюється за допомогою бізнес-симуляцій (на зразок Vial+ [19], Sigam-Market [12]), традиційних ERP- систем (програмні продукти сімейства 1С [6]), бізнес-модуляторів (на зразок DiamondFMS [4]), інформаційно-комунікаційних платформ (на зразок MicrosoftOffice 365).

Як правило, в своїй діяльності підприємства використовують комплекс програм, що автоматизують різні управлінські процеси. Тому компетентнісний профіль сучасного економіста має включати не лише навички роботи з таким програмним забезпеченням, але й розуміння принципів, на яких формуються бази даних в цих програмах, та інструментарію їх імплементації в управлінську діяльність.

У ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» проблеми інтеграції теоретичних знань і практичних навичок студентів вирішуються за допомогою тренінг-курсів, таких як «Аналіз і прогноз діяльності фірми» (на основі фінансового модулятора DiamondFMS [10]), «Формування і використання інформаційно-аналітичної бази даних в 1С» [11], «Культурні виміри та професійні стратегії» [6], що створено та реалізуються на факультеті економіки та управління на базі навчально тренінгового центру та Лабораторії інноваційних освітніх технологій [3].

Формування у випускників університету «*softskills*» не вичерпується лише новими формами організації навчального процесу. Кафедрою стратегії підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» за підтримки Лабораторії інноваційних освітніх технологій факультету економіки та управління [8] активно реалізується модель «змішаного навчання» [2; 1], у тому числі на платформі Moodle [9], із застосуванням соціальних мереж (Facebook [15], Google+ [5]), а також здійснюється апробація спеціальних навчальних платформ в межах міжнародних освітніх проектів (на зразок AdobeConnect та WebKnowledge), наданих канадськими партнерами з Університету Онтаріо – Інституту технологій під час реалізації спільного освітнього курсу із застосуванням принципів колаборативного навчання [6]). Подібні підходи дозволяють виховувати нове покоління фахівців з компетенціями у сфері ефективної дистанційної взаємодії, критичного та стратегічного мислення, міжкультурного партнерства.

Підтримувати актуальність впроваджуваних інновацій підготовки фахівців економічного профілю можливо лише за умови системного підходу до формування необхідних компетенцій випускників університетів, що реалізується через розгортання програм навчання «протягом життя» – від професійної орієнтації школярів до перепідготовки фахівців з інших галузей знань (у тому числі на основі дистанційного навчання). У ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» вже реалізовано усі елементи подібної програми. Зокрема,

щороку проводиться бізнес-форум «Наука – бізнес – освіта: стратегічне партнерство» [14], що має за мету розвиток механізмів взаємодії університету з бізнес-структурами за пріоритетними напрямками – визначення актуальних запитів роботодавців до професійного профілю випускників, сприяння досягненню високого рівня практичної підготовки студентів тощо. Активна (і навіть проактивна) участь у професійній орієнтації підростаючого покоління здійснюється завдяки щорічному Всеукраїнському бізнес-турніру для школярів «Стратегія фірми» [13]. У межах підготовки магістрів з економіки та підприємництва постійно оновлюються та запроваджуються нові магістерські програми на базі Інституту бізнес-освіти [7].

Перспектива поширення в Україні економіки зразка «четвертої індустріальної революції» не залишає вибору для вишів. Або моделі та технології освіти будуть докорінно змінені, або вища школа втратить свою роль у суспільстві та поступиться принципово іншим форматам розвитку продуктивних сил, про що вже зараз тривають активні дискусії (наприклад, щодо можливостей та обмежень масових відкритих онлайн-курсів або MOOC).

Література

1. Гребешкова О.М. Впровадження інноваційних освітніх технологій в КНЕУ (результати опитування) / О.М. Гребешкова, О.М. Гребешков // Інновації в бізнес-освіті: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 27 березня 2015 р. – К.: КНЕУ, 2015. – С. 138-139.
2. Гребешкова О.М. Підготовка сучасних економістів на факультеті економіки та управління: досвід впровадження моделі «змішаного» навчання / О.М. Гребешкова. - Інформаційний вісник Інституту вищої освіти ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана». – 2015. - №2. – С. 6-11.
3. Кизенко О. Використання програмних продуктів Business Intelligence в подоланні проблем практичної підготовки економістів [Електронний ресурс] / О. Кизенко. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/11151/1/149-152.pdf>
4. Кизенко О. О. Партнерство з компанією Diamond FMS BV (Нідерланди) [Електронний ресурс] / О. О. Кизенко. – Режим доступу: http://feu.kneu.edu.ua/ua/inter_coop/Diamond_FMS/
5. Лідерство та партнерство в бізнесі: тематична група в Google+ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://plus.google.com/u/0/communities/107714713771640162502>
6. Михайленко О. Перший в Україні колаборативний конструктивістський онлайн-курс “Культурні виміри та професійні стратегії” – результат українсько-канадської співпраці [Електронний ресурс] / О. Михайленко, О. Гребешкова, Т. Блейон. // Освітні тренди. - Режим доступу: <http://www.edu-trends.info/online-course-kneu-uoit/> (дата 04.05.2016).
7. Офіційна сторінка Інституту бізнес-освіти ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана». – Режим доступу: ibo.kneu.edu.ua/

8. Офіційна сторінка Лабораторії інноваційних освітніх технологій факультету економіки та управління ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ietlab.org/>
9. Портал дистанційного навчання кафедри стратегії підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://study.spkneu.org/>
10. Робоча навчальна програма тренінг-курсу «Аналіз і прогноз діяльності фірми» для студентів спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства» магістерської програми «Стратегічний менеджмент» / Розробники О.О. Кизенко, О.М. Гребешков. – К.: КНЕУ, 2015. – 36 с.
11. Робоча навчальна програма тренінг-курсу «Формування і використання інформаційно-аналітичної бази даних в 1С» для студентів освітнього рівню «бакалавр» спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства» / Розробники П.Г. Банщиків, О.О. Кизенко. – К.: КНЕУ, 2015. – 38 с.
12. Управління бізнес-процесами підприємства в бізнес-симуляції «Sigma-market» з консолідацією ключових показників в «1С: УНФ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kneu.edu.ua/ua/seminars/sem1/>
13. Успішний бізнес зі шкільної лави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kint.com.ua/ua/partners/admin>
14. IV Міжнародний бізнес-форум «Наука – бізнес – освіта: стратегічне партнерство». – Режим доступу: http://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/znz/IVbiznesForum/
15. Cross-cultural Online Learning: тематична група в Facebook [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/learnculture/>
16. Hrebeshkova O. Development of Corporate Social Responsibility Metrics Based of the Theory of Stakeholders [Electronic resource] / Olena Hrebeshkova. – Access mode: https://itkneumy.sharepoint.com/personal/olena_hrebeshkova_kneu_ua/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc={4C215B86-8291-46F0-AE02-5589B31F9EEB}&file=Hrebeshkova%20Olena%20prezentation.doc.pptx&action=default
17. Schwab Klaus The Fourth Industrial Revolution [Electronic resource] // Foreign Affairs. – 2015. – December 12. – Access mode: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-12-12/fourth-industrial-revolution>
18. The enterprise technologies to watch in 2016 [Electronic resource] / By Dion Hinchcliffe for Enterprise Web 2.0 | May 29, 2016. – Access mode: <http://www.zdnet.com/article/the-enterprise-technologies-to-watch-in-2016/>
- Vial+ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kint.com.ua/ua/vial/blog>